

ISRAEL I L'IMPERI

Jeff Halper i Jon Elmer

11/11/2003

www.aporrea.org

Jon Elmer, www.fromoccupiedpalestine.org: Vostè utilitza el terme “matriu de control” per descriure la ocupació israeliana. Pot precisar-nos de què es tracta i com funciona?

Jeff Halper: El conflicte palestino-israelià amb freqüència es perfila com una qüestió territorial: la fi de la ocupació, un estat palestí viable i el que això significa en termes territorials. Però, inclús en el millor dels escenaris, tenir dos estats i posar punt final a la ocupació, no és en realitat la millor solució. L'estat palestí en la seva totalitat seria sols el 22% del país, dividit entre Cisjordània i Gaza. L'estat d'Israel, avui, segons les fronteres de 1967, comprèn el 78% del territori. De manera que, en una situació ideal, si finalitzés per complet la ocupació i Israel tornés a les fronteres de 1967, l'estat palestí només s'establiria en el 22% del país. Israel no pot comprometre's a més, i inclús això planteja interrogants.

Però Israel vol un estat palestí perquè necessita alliberar-se dels tres milions i mig de palestins que viuen actualment als Territoris Ocupats. Si no se'ls pot expulsar del país, es pretén almenys tancar-los en un petit estat tipus Bantustan. D'aquesta manera, el problema s'emmarca en termes territorials i es deixa al marge l'assumpte del control.

La qüestió és la següent: els palestins tindran, finalment, un estat amb potencial pel desenvolupament econòmic, amb sobirania política efectiva, amb control de les seves fronteres, que disposi dels seus recursos com per exemple, d'aigua? Tindran els palestins un estat, és a dir, un territori congruent pel qual la gent pugui moure's amb llibertat? Es tracta d'un estat real, inclús si és petit, o en veritat, es tracta d'un Bantustan controlat per Israel?

Així, la pauta del control explica com Israel controla als palestins: a través de al incorporació de Cisjordània a Israel pròpiament dit, mitjançant carreteres, la connexió als sistemes d'electricitat, de distribució d'aigua, d'urbanisme, etc. Fa referència a Israel conservant el control militar, a Israel mantenint el control de parts del territori com Jerusalem i zones de Cisjordània, la qual cosa al final deixaria als palestins reclosos en illots no viables.

La matriu del control es refereix a l'us de la planificació i de la llei, de la burocràcia administrativa per controlar els moviments, l'edificació i l'activitat comercial dels palestins. En altres paraules, el que la matriu de control suposa és que més enllà de l'assumpte del control militar i més enllà dels problemes territorials, Israel exerceix un enorme control sobre Palestina. Controla l'aigua, les fronteres, controla Jerusalem, controla el seu exèrcit i controla la seva llibertat de moviments. I, tret de que desmantellem aquest nucli de control, no haurem aconseguit res. La diferència entre un estat palestí real, per petit que sigui, i un Bantustan, es troba en el nucli de control.

Ara bé, no crec que puguem desmantellar aquest nucli de control. Penso que s'ha arribat massa lluny i que la ocupació és permanent. Ens trobem en una situació d'apartheid, tot i que no tot el món està d'acord amb mi. Uri Avnery no ho està, la gent que és partidària de la solució de dos estats encara creu que podem acabar amb la ocupació, o que és possible retrocedir suficientment perquè emergeixi un estat palestí. Però el perill pel naixement d'un estat palestí rau en que si no es comprenen les dimensions del control, aleshores s'està treballant de forma efectiva a favor d'un Bantustan. El que vull dir és que Sharon també vol un estat palestí; desitja un estat controlat per complet per Israel. Per això, si vostè només es preocupa pel territori, no s'ocupa de l'assumpte del control, vostè finalment està defensant un Bantustan.

Elmer: Creu que Israel té un pla polític a llarg termini o es limita a reaccionar?

Halper: Bé, a Sharon se l'acusa de no tenir pla polític i d'actuar cegament contra la "infraestructura del terror", segons les seves paraules. Però jo crec que existeix un contundent pla polític d'apartheid. Sharon el denomina cantonització: un estat palestí del voltant del 42% de Cisjordània dividit en tres o quatre zones aïllades, totes elles controlades i rodejades per Israel.

El pla implica fer que els palestins se sotmetin mitjançant la designació d'un líder dèbil palestí que accepti aquest Bantustan, aquesta cantonització. Implica lliurar-se de les classes mitjanes palestines, que podrien oposar-se, mitjançant del que anomenem "trasllats silenciosos" -obligar-los a abandonar el país pels mals habitatges, una deficient educació i la falta d'activitat econòmica-, amb la finalitat d'establir una massa palestina molt dòcil que pugui acceptar de forma passiva un Bantustan. Sharon no ho diu explícitament, deixa les coses deliberadament vagues, però és el que està duent a terme.

Elmer: Un moviment a favor de la solució d'un únic estat, com vostè ha suggerit, podria augmentar la probabilitat d'una neteja ètnica tradicional? Sharon ha manifestat que ja existeix un estat palestí: Jordània.

Halper: Depèn de fins a quin punt Israel arribi a sentir-se amenaçada. En l'actual situació, no necessita de la neteja ètnica, perquè Israel controla la totalitat del país. Un estat palestí és necessari per Israel, perquè tret de que s'ubiqui als palestins en un estat propi, veritablement, la supervivència d'Israel estarà en perill.

Hi ha tres milions i mig de palestins en els Territoris i quasi un milió a Israel, que representen una amenaça per la majoria jueva. De forma que la única via per conservar una majoria jueva és controlar tot el país. És a dir, agafar als palestins, posar-los en aquests illots i denominar-los un estat. És el que Israel intentarà fer.

Ara bé, en la mesura en que això no funcioni, bé perquè, per exemple, la comunitat internacional no accepti el Bantustan -com en el cas de Sud-àfrica-, o perquè la resistència palestina continuï, o es desenvolupi el moviment a favor d'un sol estat, o perquè els refugiats manifestin el desig de retornar (concretament, en una situació en la que Israel se senti demogràficament amenaçada, i més encara, amenaçada existencialment), es podria recórrer al trasllat com a últim recurs.

Elmer: Al comentar la opció de l'expulsió, David Ben Gurion va escriure als anys 30: “El que és inconcebible en temps normals és possible en moments revolucionaris; i si aleshores es desaprofita la oportunitat i el que era possible en hores tan transcendents no es realitza, un món sencer haurà desaparegut”.

Els assassinats que està duent a terme Israel en aquests moments, són un intent de crear el pretext pels “temps revolucionaris”, de la mateixa manera que utilitzaren els bombardeigs del Sud del Líban al 1981 i principis de 1982 per provocar les represàlies inevitables que van proporcionar el pretext per la guerra del Líban al 1982?

Halper: Els assassinats són, en part, una temptativa per destruir un veritable lideratge palestí. Israel necessita un líder col·laboracionista -com en la Sud-àfrica dels Bantustan- per poder dur a efecte el seu pla d'apartheid. L'altre dia, li vaig preguntar a un col·lega palestí: Mira a Abu Mazen (Mahmud Abbas), no funciona; Abu Ala (Ahmed Qureya) tampoc sembla que serveixi, no hi ha cap líder palestí fort? Ell em va contestar: “Israel els ha assassinat a tots”. Com Abu Jihad (Jalil al-Wasir, responsable de l'ala militar de la OAP, assassinat a Tunísia al 1988), els líders sòlids palestins han estat assassinats per Israel. I ara amenacen a Arafat. S'elimina als líders que podrien fer-los front i només es tolera a líders que acceptin posar en marxa el Bantustan. Crec que és part de l'estratègia d'Israel. Israel pensa que si no pot derrotar militarment als palestins pot sotmetre'ls. S'ha de desfer als palestins militarment.

Elmer: Existeix una solució militar?

Halper: Sharon està convençut de que existeix una solució militar. El govern israelià i l'exèrcit treballen amb el supòsit de que s'està en una situació de tot o res: podem guanyar i ells poden perdre. En realitat, el cap de l'Estat Major de les Forces Armades d'Israel, Moshe Ya'alon, va declarar fa un par de mesos a Yedioth Ahronot que hem guanyat, i que precisament ara estem en la operació de neteja. L'assassinat forma part de la guerra per derrotar als palestins, i també ho és del procés polític d'eliminar líders que no estarien d'acord amb la opció Bantustan.

Elmer: Pot descriure el que ha denominat el “paradigma pànic” que es va produir en el sí de la societat israeliana: de quina manera l'encaixada de mans amb Arafat va afectar el paradigma “els àrabs són el nostre enemic”?

Halper: Des dels anys 20 fins a 1993, totes les generacions d'israelians s'han educat amb la idea de que “els àrabs són el nostre enemic”. Nosaltres som els bons; ells són els dolents; són terroristes, l'únic que volen és matar-nos; només desitgen “tirar-nos al mar”: no hi ha solució política. Després d'Oslo, s'inicia un petit canvi.

A Oslo el món sencer es va posar potes enlaire. A totes les televisions israelianes apareixia Yiszhak Rabin, un soldat, donant-se la mà amb Yasser Arafat. Potser podria existir un estat palestí, podria acabar la ocupació, podria resoldre's el problema dels refugiats. I és quan es va experimentar el paradigma del pànic. Per exemple, després d'Oslo, va aparèixer un adhesiu als paraxocs dels cotxes que deia: Aquesta és una pau de malson. Però durant 1994 i 1995, es va obrir una petita finestra que va donar la impressió de que el vell paradigma podria estar canviant, però es va tancar novament

després de l'elecció de Benjamín Netanyahu al 1996.

Al 1996, els atemptats amb bombes de Hamas contra autobusos van proporcionar a Netanyahu el percentatge de vots suficient per guanyar les eleccions a Peres; i això, per suposat, va conduir a la paralització total del procés d'Oslo. Amb Netanyahu es va haver de tornar al paradigma antic, i avui els israelians estan, inclús, més enllà d'aquella posició.

Elmer: Norman Finkelstein ha comentat que els israelians han esperat sempre la oportunitat, confiant en un “miracle”. Cita varis exemples: 1) La Declaració Balfour de 1917, que ningú podia haver previst. 2) L'acord a la ONU entre la URSS i els EUA al 1947, sobre la creació d'un estat jueu. 3) Durant la greu crisi econòmica dels anys 60, arribà el “miracle” de la guerra de juny de 1967. I 4) el “miracle” de la immigració d'un milió de jueus soviètics, precisament en el moment en que la “bomba demogràfica” era més amenaçadora. Pot comentar això?

Halper: És cert, nosaltres estem esperant, però ho fem des d'una posició de domini. En totes aquestes ocasions, inclús tot i que tinguéssim problemes, seriem, encara, la part forta. Avui també estem esperant, perquè els israelians no creuen que existeixi cap solució. I als israelians se'ls ha privat, també, del vot; aquí tenim un sistema de govern que, de fet, és l'imperi dels partits polítics. Es vota a partits, a Israel no votes a candidats, pel que existeix una enorme distància entre els partits i la gent. Cap partit a la història d'Israel ha aconseguit majoria absoluta a la Knesset, per la qual cosa sempre hi ha hagut governs de coalició, amb socis amb els que els teus propis votants no estarien, necessàriament, d'acord.

Tal com ha posat de manifest Avi Shlaim [professor de Relacions Internacionals a Oxford] a The Iron Wall, quan Nasser va intentar l'apropament a Ben Gurion en una famosa negociació al 1954, Ben Gurion el va rebutjar. Va afirmar que els àrabs sempre fan la pau amb nosaltres perquè som forts. Els àrabs sempre ens demanaran la pau, pel que no podem acceptar-la massa aviat. Primer, aconseguim el que volem. Així que no es tracta d'una espera passiva. Es crea una situació en la que esculls les teves oportunitats i estàs en condicions de sorprendre.

La guerra de juny del 67 va ser un miracle en cert sentit: era imprevisible. Per altra banda, quan va succeir, Israel estava preparada i sabia amb exactitud què fer. En el termini de dues setmanes es disposava del Pla Dayan: assentar jueus en àrees densament poblades, per exemple Hebrón; i del Pla Alon: establir colònies, que servissin com a paraxocs territorials en zones estratègiques de forma que Israel aleshores es va apoderar de la meitat de Cisjordània.

Avui, els israelians diuen que no hi ha solució, però tenim el recolzament americà, el dels europeus; som forts militarment, per la qual cosa quelcom passarà, en algun moment, per qualsevol mitjà. I quan passi, estarem preparats per aprofitar-ho. Per ara, podem esperar.

Elmer: Noam Chomsky ha afirmat que Israel és en essència una base costera americana. Quin paper desenvolupa Israel en l'Imperi americà i què significa per l'activisme a l'interior d'Estats Units, pel que es refereix a posar fi a la ocupació? Pot fer que l'activisme als EUA arribi a tenir la importància o superar la que té a Israel, o inclús a Palestina?

Halper: No estic totalment d'acord amb Chomsky, crec que subestima l'actiu d'Israel i de quina manera manipula als Estats Units. En certa manera, si vostè realitza un anàlisi racional, podria dir que el recolzament d'EUA a Israel és contraproductiu pels Estats Units. Està desballestant al món islàmic, està pertorbant el mercat del petroli i ara, amb la ocupació d'Iraq, facilita la seva comparació amb la situació aquí. L'aliança d'EUA i Israel va tenir sentit a la Guerra Freda, a Israel teníem un acudí que deia que érem el portaavions més gran d'Amèrica. Pot ser que aleshores tingués sentit, però avui?

La clau de que falla quelcom, tot i que Chomsky ho hagi recollit perquè es tracta del que ell estudia, és que Israel s'ha col·locat molt estratègicament just al centre de la indústria global d'armament. Els sofisticats hardware i software militars d'Israel són molt importants pel desenvolupament armamentístic d'Estats Units. Israel s'ha convertit en el principal subcontractista d'armes americanes. L'any passat, justament, Israel va firmar un contracte per la formació i l'equipament de l'exèrcit xinès. També va firmar un contracte de milers de milions de dòlars per equipar i instruir a l'exèrcit indi. Amb què els està equipant? Ho està fent amb armes americanes.

Israel té molta importància perquè, per una part, és un promotor i distribuïdor de sofisticada i alta tecnologia d'armes i per altra, no té impediments ètics o morals: no hi ha un Congrés, no existeix preocupació pels drets humans, no té lleis contra el suborn: el govern israelià pot fer el que vulgui... Així que vostè disposa d'un molt sofisticat estat canalla, no un estat canalla llibi, sinó un estat canalla amb alta tecnologia, i expert militarment. Ara és extreordinàriament útil per Estats Units i per Europa.

Per exemple, existeixen restriccions dels congressistes estatunidencs en relació amb la venda d'armes a Xina pels problemes de drets humans allí existents. Així que Israel duu a terme els retocs suficients a l'armament americà perquè pugui ser considerat armament israelià i d'aquesta manera eludeixi el control del Congrés.

En general, Israel és el subcontractista d'armes estatunidenques amb el Tercer Món. No existeix cap règim espantós -Colòmbia, Guatemala, Uruguai, Argentina i Xile en l'època dels militars, Burma, Taiwan, Zaire, Libèria, Congo, Sierra Leona- cap, que no tingui una important connexió amb Israel. Els traficants d'armes israelians actuen com a mercenaris: el tipus que estava darrere de Noriega era Michael Harari, un israelià, que va sortir de Panamà. Els mercenaris israelians eludeixen a Sierra Lenoa els boicots de Nacions Unides, en que s'ha anomenat "diamants sagnants", el mateix que a Angola. Israel va estar molt implicada a Sud-àfrica, per suposat que durant el règim d'apartheid. I en l'actualitat Israel està desenvolupant sistemes de míssils sofisticats submarins a Alemanya. És a dir, Israel està col·laborant amb els grans.

Els comerciants d'armes es troben fent el que volen, com a peix en l'aigua, en els països inestables que es menjarien vius als americans: Uzbekistan, Kazakhstan, Rússia, Xina, Indonèsia, països on els estatunidencs no poden actuar, en part pel tipus de negocis i en part per les lleis i restriccions del Congrés.

En fi, que aquesta és la peça que ens faltava. Si vostè llegeix la web del Comitè d'Assumptes Públics Americano-Israelià (AIPAC) -el principal grup de pressió pro-israelià a Estats Units-, trobarà un treball denominat "Cooperació Estratègica". EUA i Israel tenen un acord oficial, una aliança oficial, que possibilita a Israel l'accés a quasi tota la tecnologia militar americana.

Quan AIPAC ven Israel al Congrés, no es dirigeix als congressistes i els demana que recolzin a Israel per raons d'ideologia judeo-cristiana, o perquè sigui la "única democràcia a Orient Mitjà", el que també fan. Ells ho venen amb aquest argument: "Vostè és membre del Congrés i la seva responsabilitat és recolzar a Israel perquè en el seu estat hi ha tantes indústries que negocien amb Israel; tanta gent es dedica a la investigació militar a les universitats del seu districte; vegi quants llocs de treball depenen de la indústria militar i de defensa en el seu districte..." i li fan veure fins a quin punt depèn el seu districte electoral d'Israel. En conseqüència, si vostè vota contra Israel ho està fent contra la gallina dels ous d'or.

En la majoria dels districtes electorals d'Estats Units, els membres del Congrés tenen una gran dependència d'allò militar. Més de la meitat del treball industrial a Califòrnia està, d'una manera o altra, relacionat amb la defensa. Israel està precisament allí, just en el centre de tot. I això forma part de la seva fortalesa.

Aleshores, nosaltres (el Comitè Israelità contra la Demolició de Cases, per exemple) ens dirigim a un congressista, parlem de drets humans, de la ocupació, dels palestins, i ell ens contesta: "Miri, ja ho sé, llegeixo els documents, no sóc un imbècil, però no puc basar el meu vot en això. En el que em baso per votar és en el que és bo pels meus electors".

Per això, en termes d'activisme, quan es planifica una campanya internacional, una part fonamental de la mateixa ha de ser explicar les connexions d'Israel amb la indústria de defensa, la indústria d'armament, el recolzament d'Israel a règims terribles i la seva violació dels drets humans, i de quina manera tot allò està afectant al món.

Si vostè vol parlar de l'Imperi, tot i que Israel és un estat minúscul és una peça clau de l'Imperi. Si mira la web d'AIPAC, allí es diu per escrit que la funció d'Israel és la de protegir els interessos econòmics estadunidencs a l'Orient Mitjà. Afirment que estem desenvolupant armes làser a l'espai per la protecció dels interessos americans. Està molt clar. Israel es veu a sí mateixa, i se sent orgullosa d'això, com a part de l'Imperi Americà. En el que Israel treu profit com a Relacions Públiques és en presentar-se com a víctima. És un país rodejat per un mar d'àrabs, i tots els àrabs són terroristes, i els musulmans fanàtics.

Elmer: I fer-se la víctima es converteix en un instrument polític, molt més que l'antisemitisme.

Halper: Sí. L'antisemitisme s'alimenta en la idea de que Israel és una víctima. El ministre d'Assumptes Exteriors d'Israel ha inventat una nova forma d'antisemitisme en els últims anys, denominada "Nou antisemitisme", i després ha trobat a alguns professors desitjosos de proporcionar-li credibilitat acadèmica. El Nou Antisemitisme que s'està difonent per tot arreu afirma que qualsevol crítica a Israel és antisemitisme i punt. I ha resultat molt efectiu.

Un congressista dirà "a més de votar en funció dels meus electors, ha de ser reelegit, i l'últim que necessito és que algú digui que sóc antisemita". Aquest complex és molt profund, permet a Israel eludir responsabilitats; d'aquesta manera, vostè no pot aplicar les lleis internacionals a Israel, ni aplicar les obligacions respecte als drets humans, no se'l pot considerar responsable de les seves accions perquè som les víctimes, som la part dèbil, no fem altra cosa que defensar-nos. Vostè no pot criticar-nos, som jueus i se'ns persegueix. Aquest complex és impenetrable, i per això Israel pot burlar-se de tot el món.

Per exemple, el 19 de setembre de 2003 l'Assemblea General de Nacions Unides va votar per 133 contra 4 la condemna de l'amenaça d'Israel de destituir a Arafat. Els quatre van ser Israel, Estats Units, Micronesia i les Illes Marshall. És el que ha passat durant anys. Ja va succeir als anys setanta i els israelians es van preguntar "Micronesia? On està Micronesia?"

Així que van enviar a un periodista de Yedioth Ahronoth perquè aconseguís un mapa i anés a Micronesia. Hi va anar i va trobar un petit país en el qual no hi havia ni un sol diari, i va preguntar: "Per què han recolzat a Israel?" Li van contestar: "el 100% del nostre pressupost ve d'Estats Units, així que fem el que Estats Units ens diu, res més". En fi, aquest és l'Estat de Micronesia, el gran aliat d'Israel al Pacífic. El món sencer pot estar en contra d'Estats Units en aquestes qüestions, però no li preocupa, perquè un vot d'EUA supera als altres 133.

Així que necessitem canviar la imatge d'Israel com a víctima. En altres paraules, hem de canviar l'enfocament de la qüestió. Israel presenta el conflicte de certa manera i si només ens limitem a rebatre-la sempre, mai vencerem. Perquè qui sigui que predetermini els termes de la qüestió guanya, qui sigui que enfoqui les discussions venç, perquè les conclusions es deriven de la manera d'enfocar els assumptes. Precisem posar al descobert la superpotència regional que en realitat és Israel (com a component imprescindible de l'Imperi Americà); que la seva economia és tres vegades superior a les d'Egipte, Palestina, Síria i Líban juntes; que Israel no és el petit David de la zona sinó el veritable Goliat.

Jeff Halper és antropòleg i coordinador del Comitè Israelità Contra la Demolició de Cases, ICAHD.

Jon Elmer és l'editor de FromOccupiedPalestine.org i en l'actualitat està informant des d'Israel-Palestina.

L'entrevista es va realitzar a Jerusalem, el 20 de setembre de 2003.

L'autor agraeix l'ajuda de Valerie Zink en la transcripció i edició del text.